

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3318/2020. (VII. 24.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 5.Bv.175/2018/6. számú végzése és a Szegedi Törvényszék 6.Bpkf.1323/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kavocska Edit ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege a következőképpen foglalható össze: az indítványozó fogvatartottként kártalanítási kérelmet terjesztett elő alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt 2017. december 15. napján, 2011. augusztus 26. napja és a kérelem benyújtásának napja közötti időszak tekintetében a Szegedi Fegyház és Börtönnél. Kérelmében többek között hivatkozott a jogszabályban előírt élet-, illetve mozgástér hiányára, a túlszűfoltásra és az illemhely nem megfelelő kialakítására is.
- [3] A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 2017. január 24. napjától 2017. december 15. napjáig terjedő időszakból 268 napra az elítélt részére 321 600 Ft kártalanítást állapított meg, a kérelmet ezt meghaladóan egyéb törvényes útra utasította. A 2011. augusztus 26-tól 2017. január 24-ig tartó időszakokkal kapcsolatban az eljáró bíróság a rendelkezésre álló adatok alapján megállapította, hogy a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 10/A. § (4) bekezdése alapján nem érvényesíthető a kártalanítás, ugyanis az alapvető jogokat sértő körülmények 30 napot meghaladóan biztosítva voltak 2017. január 24. és 2017. március 6. között. Ez a jogszabály alapján a sértő körülmények megszűnésének számít, így ezen időponttól 6 hónap állt rendelkezésre az érintettnek a kártalanítási igény érvényesítésére, valamint a kérelem benyújtására. A fogvatartott az iratok alapján kérelmét ezen jogvesztő határidőn túl 2017. december 15. napján nyújtotta be, tehát az elkésletnek minősült, ezért az azt megelőző időszakot nem lehetett érdemben vizsgálni.
- [4] 1.2. Az indítványozó jogi képviselőjének fellebbezése folytán az ügy másodfokú bíróság elé került. A fellebbezés részletezte, hogy a Bv. tv. kártalanításra irányadó rendelkezései 2017. január 1. napján léptek hatályba, tehát ezt megelőző időszakra azok nem állapíthatnak meg kötelezettséget a fogvatartottak számára, így a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésében meghatározott 6 hónapos jogvesztő határidő és a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz benyújtása sem róható fel a fogvatartott részére a 2017. január 1-jét megelőző időszakra. Az eljáró Szegedi Törvényszék a fellebbezést alaptalannak találta és az elsőfokú döntést 6.Bpkf.1323/2019/2. számú végzésével helybenhagyta azzal, hogy a kártalanítási kérelem 2011. augusztus 26. napjától 2017. január 24. napjáig tartó időszakot érdemi vizsgálat nélkül elutasítottak tekintette. Indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg a tényállást és a rendelkezésre álló adatok alapján megfelelő végzést hozott.
- [5] A másodfokú bíróság kiemelte a fellebbezésben foglaltakra tekintettel, hogy a Bv. tv. 436. § (10)–(12) bekezdéseiben foglalt átmeneti rendelkezéseket nem lehet alkalmazni jelen ügyre, tekintettel arra, hogy a fogvatartott esetében a fogvatartás és az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények folyamatosak voltak, 2016. december 31. napjáig nem szabadult, ezért a kérelmezett időszakot nem lehet kettébontani és a 2017. január 1. előtti részét külön elbírálni. Hangsúlyozta még a Szegedi Törvényszék, hogy Bv. tv. 144/B. § szerinti alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények esetére szóló panasz 2017. január 1-től kötelező előfeltétele a kártalanítási kérelemnek, az érdemi vizsgálat nélküli elutasítás azonban nem ezen panasz hiánya miatt történt, ugyanis azt a fogvatartott a kártalanítási kérelmével együtt benyújtotta.

- [6] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 5.Bv.175/2018/6. számú elsőfokú végzése, valamint a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 6.Bpkf.1323/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert álláspontja szerint sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, a IV. cikk (4) bekezdését valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [7] 2.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét abban látta, hogy a támadott döntésekben a bíróságok téves jogértelmezése folytán olyan kötelezettségeket állapított meg visszamenőlegesen a fogvatartott számára, amelyek nem terheltek, ezáltal azok a jogállamiság követelményéből eredeztethető visszaható hatály tilalmába ütköztek. Ezzel kapcsolatosan utalt az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatára, amely alapján a visszaható hatály tilalma nem csak jogalkotás, hanem az ilyen jellegű jogalkalmazás esetére is határokat szab.
- [8] Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésében foglalt alaptalan vagy törvénysértő módon történő szabadság korlátozás esetére járó kártalanításhoz való joga is sérült, ugyanis a bíróságok téves joggyakorlata folytán ezen utólagos kompenzációhoz való jogosultságától megfosztották, annak ellenére, hogy a szabadságát törvénysértő módon korlátozták, utalva ezzel az Alaptörvény III. cikkében foglalt kínzás, embertelen, megalázó bánásmód tilalmára is.
- [9] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatban előadta, hogy bár peren kívüli eljárásról van szó, de ebben az esetben is meg kell felelni a tisztességes bírósági eljárás követelményének.
- [10] Az indítványozó álláspontja szerint a tisztességes eljárás megsértésére került sor azzal, hogy az eljáró bíróságok a döntéseik meghozatala során hibásan értelmezték Bv. tv. jelen ügyre irányadó rendelkezéseit, így azok összeegyeztethetetlenek a jogszabállyal és az Alaptörvénnyel. Véleménye alapján a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésében meghatározott 6 hónapos jogvesztő határidő alkalmazása nem volt megfelelő a 2017. január 24. napjától 2017. március 6. napjáig 30 napot meghaladóan fennállt jogszerű elhelyezésre tekintettel, ugyanis így esett a 2011. augusztus 26. napjától 2017. január 24. napjáig tartó időszak érdemi vizsgálatától és az esetleges kártalanítástól. A törvény kártalanításra vonatkozó ezen rendelkezései 2017. január 1-től léptek hatályba a bíróság azonban a téves joggyakorlatával olyan időszakra írt elő számára kötelezettséget, amelyet a törvény nem szabályozott. Mindezzel véleménye szerint a Szegedi Törvényszék a jogszabályhelyek hatálybalépését megelőző tényeket és jogviszonyokat hátrányosan értelmezte és alkalmazta a fogvatartott terhére, így sértette az Alaptörvény a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot is és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt visszaható hatály tilalmát is.
- [11] Álláspontja szerint a kérelmének 2011. augusztus 26. napjától 2016. december 31. napjáig érdemben kellett volna vizsgálnia a bíróságoknak és az adatok alapján kártalanítást megítélni. Ezen érveinek alátámasztásául a Szegedi Törvényszék egy más, korábban kelt végzését, valamint korábbi alkotmánybírósági határozatokat mutatott be példaként.
- [12] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [13] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőben nyújtotta be.
- [14] 3.2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek – az alábbiak szerint – megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezését, illetve a sérelmezett bírói döntést, indokolja annak Alaptörvénybe ütközését és kifejezetten kéri a megsemmisítését.
- [15] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az indítványozó az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése tekintetében nem fejtett ki alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve, hogy a támadott bírósági döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, tehát nem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában megfogalmazott indokolási kötelezettség követelményének. Erre figyelemmel az alkotmányjogi panasz – az említett alaptörvényi rendelkezések tekintetében – érdemi elbírálásra nem alkalmas.

- [16] 3.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában az Abtv. 27. §-ában és az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [17] Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyben kártalanítási kérelmet nyújtott be. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozattal szemben további jogorvoslati lehetősége nem állt fenn.
- [18] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [19] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [20] Az Alkotmánybíróság megállapította ennek kapcsán, hogy az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből eredeztethető visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog vonatkozásában is kizárólag a bíróság törvényértelmezését vitatta.
- [21] 4. Az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, figyelembe véve az eljáró bíróságok végzésében kifejtett indokolását, hogy az indítványozó panasza a sérelmezett döntéssel kapcsolatban nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, így nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [22] 5. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2020. július 7.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1868/2019.

• • •